HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואימא הר הבית דאסור במנעל לילפא ממנעל אבל [ב"ה] דשרי במנעל אדילפ ממנעל ולהיתר נילף מקפנדריא ולאסור אלא אמר [ג]רבא כי ביתו מה ביתו אקפנדריא קפיד אינש ארקיקה ומנעל לא קפיד אינש אף ב"ה [א]קפנדריא הוא דאסור [ב]רקיקה ומנעל שרי: כל חותמי ברכות שבמקדש וכו': כל כך למה [ג]לפי שאין עונין אמן במקדש [ג]ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר [1]קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר [1]ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: התקינו שיהא אדם שואל בשלום חברו וכו': [ד]מאי ואומר וכי תימא בעו מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש [2]ה' עמך גבור החיל וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש [3]אל תבוז כי זקנה אמך ואומר [4]עת לעשות לה' הפרו תורתך אמר רבא האי קרא [ה]מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש עת לעשות לה' מאי טעם משום הפרו תורתך מסיפיה לרישיה מדריש הפרו תורתך מ"ט משום עת לעשות לה' [ו]תניא הלל הזקן אומר בשעת המכנסין פזר בשעת המפזרים כנס ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר שנאמר [5]יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס שנא' עת לעשות לה' הפרו תורתך דרש בר קפרא זלת [ז]קבוץ קנה מינה באתר דלית גבר תמן הוי גבר אמר אבי ש"מ [ח]באתר דאית גבר תמן לא תהוי גבר פשיטא לא נצרכה אלא בששניהם שוין דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה [ו]בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה: [ז]דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מה היא אמר רב חסדא מחטא דתלמיותא: תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנא' [7]איש רעים להתרועע תניא ר' אומר [ד]אל ימנה אדם אפטרופוס בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא [ה]ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך [ט]שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דר' פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר [8]ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה [9]איש איש כי תשטה אשתו וכתיב [10]והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב נחמן בר יצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר [8]איש אשר יתן לכהן לו יהיה ממון הרבה א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר [11]והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך א"ר מבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר [12]התרפית ביום צרה צר כחכה א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום אמר רב ספרא ר' אבהו הוה משתעי כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים הכריז [עליהם] אנשים הללו של שוא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים אמרו לו מפני שאתה [ה]מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל א"ל אף אני לא הנחתי כמותי בא"י אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרונו אצלך וכן אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו

ואימא מר הכיף דאסור במנעל. יליפין רקיקה מינה לקיסוסא נקל ומומר מגל בית הכנסת דשרי במנעל לא ילף רקיקה להתירה דרקיקה מקיסוסא מגל יליפין מקפנדריא לקיסוסא: **ויכרכו שם כנודך.** בגמ"ו עונים והמברך מומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. מפרש בתוספתא[ט] שמקנו מן העולם ועד העולם להודיע שאין העוה"ז לפני העוה"ב כלום אלא כפרוזדור לפני הטרקלין כלומר הנסיגו בברכותיו בעוה"ז כדי להיות רגילים לעוה"ב שכולו ארוך: **שהלא אחת.** שיענו פעם אחת בשמע"ו: על כל הברכות שבעוה"ז כרכה אחרונה: **וכי תימא נועו מדעיפיה עבד.** ולא גמרינן מיניה: **אף שמע.** דגמרינן ממלאך שאמר לגדעון: **וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון.** כלומר לא שמא בשמואל ולא ברכו אלא בשלימות קאמר מאת המקום לנשרו שהשכינה עמו ולא גמרינן מיניה: **אף שמע אל תבוז כי זקנה אמך.** אל תבוז את נועו לאמר מדעמו עשה אלא למוד מזקני ישראל כי יש לו על מי שיסמוך שנאמר עת לעשות לה': **מסיפיה לרישיה וכו'.** שם נאת לדרשו למקרא זה יש לך לדרשו יפה בין בכתיבתו בין בהפוך: **מרישיה לסיפיה עת לעשות לה' משום הפרו.** עתיס הם לה' לעשות משפטו פוטעניות בעובדי לולוו משום להפרו תורתך: **מסיפיה לרישיה.** הפרו תורתו עושי לולוו כגון אליהו בהר הכרמל (מלכים ג יח) שהקריב בזמה בשעת איסור הבמות משום דעת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקדוש ברוך הוא: **בשעה שהמנינים.** שמין תכמי הדור מרביצים תורה לתלמידים: **פזר.** אתה לשעות לתלמידים: **בשעה המפזרים.** שהגדולים שבדור מרביצים תורה: **כנס.** אתה ולא תטול שכרה עליהם לקף זו לכבוד שמים היא לאחוז במדת הענוה וכתיב עת לעשות לה' הפרו תורתך: **ואם לאו יהא בנדוי שהורס תביבה עליו כנס.** ואל

ג) [ל"ל בית הכנסת], ב) [בדפו"י הגי רכ], ג) תענית טו: סוטה מ:, ד) [מכות כג:], ה) [ועיל ס. סנהדרין פ.], ו) [תוספתא פ"ו ה"ל], ז) [עי' גילוח הערוך בערך זל קפון], ח) [עי' תוספות סוטה כה: ד"ה כשזן וכו' למיכא פירושי' כשנוא"ן דסכלי], ט) [ממר רכ פפ"ק היינו לתמרי לינעי גענ"ג לפוס מתמרתא] רמענ קני כך הוא הטעמא בע"ז], י) קדושין פב: ע"ש, כ) [סוטה כ.], ל) [מיר כ.], מ) יומא יח:, נ) [בכתוס פ"י מכ"ז], ס) [בכריס יב].

לעזי רש"י

ברושי"ד שלגבויי"ש [ברושד"ר של גבויי"ש]. רקמה.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רבינו נסים

עת לעשות לה' הפרו תורתך. פירשו טעמו בגמרא דבני מערבא ר' יוסי אומר אם נתישנו דברי תורה בפיך אל תבוז להם מאי טעמא (משלי כג) ואל תבוז כי זקנה אמך אמר ר' זעירא אם נזדקנה אומתך עמוד וגדרה כשם שעשה אלקנה שהיה מדריך את ישראל לפפרי רגלים מה טעם (ש"א א) ועלה האיש ההוא מעירו:

רבינו חננאל

עליה ולילף מר מקפנדריא מה קפנדריא בכנסת אסור, אף (נעל) [רקיקה] בכנסת אסור. ופריק רי חנא, מה תנא ילף לה מנעל הכי אנא ילפינא מנעל, דתניא לא יכנס בהר הבית במקל שבידו ובמנעלו שברגלו ובמעות צרורין לו (ו) בסדינו [ן] בבגדו ובאפונדתו מופשלת לאחוריו ולא יעשנו קפונדריא, ורקיקה מקל וחומר, ולהלא דברין קל וחומר ומה מנעל שאין בו דרך ביזיון אמר תורה של נעלך מעל רגלך, רקיקה שהיא דרך ביזיון לא כל שכן. ר' יוסי בר' יהודה אומר כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, והלא דברים קל וחומר ומה שק שאינו מאוס לפני בשר ודם כך, רקיקה שהיא מאוסה לפני בשר ודם, על אחת כמה וכמה לפני מלך המלכים שהיא מאוסה. ומקשינן ואימר בהר הבית דאסיר מנעל ונילף רקיקה ממנעל לאיסורא, בית הכנסת דמנעל שרי ונילף רקיקה מקפנדריא, מה קפנדריא בכנסת נמי אסירא אף רקיקה בכנסת אסירא, ומשנינן אילא רבא דשרי רקיקה בכנסת אמר לך כי ביתו, מה ביתו קפנדריא קפיד, אמנעל ואדקיקה לא קפיד, אף בית הכנסת אקפנדריא הוא דאסיר אבל מנעל ורקיקה שרי. וקי"ל כרבא דמנעל ורקיקה בבהכ"נ לא אסירי, ואי רקיקה כי איסטלין אסור. פירי כל חותם הברכות שהיו במקדש היו [אומרים] מן העולם. משקלקלו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד, התקינו שיהו אומרין מן העולם ועד העולם. ירושלמי תני לא היו עונין במקדש ומה היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. תנו רבנן ... [הלל הזקן אומר בשעת המכניסין פזר בשעת המפזרים כנס ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו, פזר שנאמר יש מפזר] ונוסף עוד. דרש בר קפרא באתר דלית גבר תמן הוי גבר. אמר אבי שמע מינה באתר גבר תמן, לא תיהוי גבר, פשיטא, לא צריכה בשנישניהם שוין אם הן שני תלמידי חכמים שוין בחכמה וביראה אין רשאי לאחד לינקם ולא לחבירו ולחלוק עליו, וכל שכן פחות ממנו. **בכל דרכיך דעהו.** אמר רבא אפילו לדבר עבירה, פירוש אפילו המתכוון לעשות עבירה, כיון שמשים בדעתו שהקב"ה יודע מעשיו נמנע, והייני דכתיב והוא יישר ארחותיך. תניא ר' אומר אל ימנה אדם אפטרופא בביתו, שמא יגנוב אשתו לדבר עבירה. וראיה לדבר אשתו של פוטיפר. תניא אמר ר' למה נסמכה פרשת שוטה לפרשת נזיר, לומר לך כל הרואה שוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, ומשמיה דר' יוחנן אמרו למה נסמכה פרשת שוטה לפרשת

ואימא הר הבית דאסור במנעל לילפא ממנעל אבל [ב"ה] דשרי במנעל אדילפ ממנעל ולהיתר נילף מקפנדריא ולאסור אלא אמר [ג]רבא כי ביתו מה ביתו אקפנדריא קפיד אינש ארקיקה ומנעל לא קפיד אינש אף ב"ה [א]קפנדריא הוא דאסור [ב]רקיקה ומנעל שרי: כל חותמי ברכות שבמקדש וכו': כל כך למה [ג]לפי שאין עונין אמן במקדש [ג]ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר [1]קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר [1]ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: התקינו שיהא אדם שואל בשלום חברו וכו': [ד]מאי ואומר וכי תימא בעו מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש [2]ה' עמך גבור החיל וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש [3]אל תבוז כי זקנה אמך ואומר [4]עת לעשות לה' הפרו תורתך אמר רבא האי קרא [ה]מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש עת לעשות לה' מאי טעם משום הפרו תורתך מסיפיה לרישיה מדריש הפרו תורתך מ"ט משום עת לעשות לה' [ו]תניא הלל הזקן אומר בשעת המכנסין פזר בשעת המפזרים כנס ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר שנאמר [5]יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס שנא' עת לעשות לה' הפרו תורתך דרש בר קפרא זלת [ז]קבוץ קנה מינה באתר דלית גבר תמן הוי גבר אמר אבי ש"מ [ח]באתר דאית גבר תמן לא תהוי גבר פשיטא לא נצרכה אלא בששניהם שוין דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה [ו]בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה: [ז]דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מה היא אמר רב חסדא מחטא דתלמיותא: תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנא' [7]איש רעים להתרועע תניא ר' אומר [ד]אל ימנה אדם אפטרופוס בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא [ה]ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך [ט]שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דר' פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר [8]ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה [9]איש איש כי תשטה אשתו וכתיב [10]והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב נחמן בר יצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר [8]איש אשר יתן לכהן לו יהיה ממון הרבה א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר [11]והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך א"ר מבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר [12]התרפית ביום צרה צר כחכה א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום אמר רב ספרא ר' אבהו הוה משתעי כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים הכריז [עליהם] אנשים הללו של שוא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים אמרו לו מפני שאתה [ה]מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל א"ל אף אני לא הנחתי כמותי בא"י אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרונו אצלך וכן אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו

ואימא מר הכיף דאסור במנעל. יליפין רקיקה מינה לקיסוסא נקל ומומר מגל בית הכנסת דשרי במנעל לא ילף רקיקה להתירה דרקיקה מקיסוסא מגל יליפין מקפנדריא לקיסוסא: **ויכרכו שם כנודך.** בגמ"ו עונים והמברך מומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. מפרש בתוספתא[ט] שמקנו מן העולם ועד העולם להודיע שאין העוה"ז לפני העוה"ב כלום אלא כפרוזדור לפני הטרקלין כלומר הנסיגו בברכותיו בעוה"ז כדי להיות רגילים בעוה"ב שכולו ארוך: **שהלא אחת.** שיענו פעם אחת בשמע"ו: על כל הברכות שבעוה"ז כרכה אחרונה: **וכי תימא נועו מדעיפיה עבד.** ולא גמרינן מיניה: **אף שמע.** דגמרינן ממלאך שאמר לגדעון: **וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון.** כלומר לא שמא בשמואל ולא ברכו אלא בשלימות קאמר מאת המקום לנשרו שהשכינה עמו ולא גמרינן מיניה: **אף שמע אל תבוז כי זקנה אמך.** אל תבוז את נועו לאמר מדעמו עשה אלא למוד מזקני ישראל כי יש לו על מי שיסמוך שנאמר עת לעשות לה': **מסיפיה לרישיה וכו'.** שם נאת לדרשו למקרא זה יש לך לדרשו יפה בין בכתיבתו בין בהפוך: **מרישיה לסיפיה עת לעשות לה' משום הפרו.** עתיס הם לה' לעשות משפטו פוטעניות בעובדי לולוו משום להפרו תורתך: **מסיפיה לרישיה.** הפרו תורתו עושי לולוו כגון אליהו בהר הכרמל (מלכים ג יח) שהקריב בזמה בשעת איסור הבמות משום דעת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקדוש ברוך הוא: **בשעה שהמנינים.** שמין תכמי הדור מרביצים תורה לתלמידים: **פזר.** אתה לשעות לתלמידים: **בשעה המפזרים.** שהגדולים שבדור מרביצים תורה: **כנס.** אתה ולא תטול שכרה עליהם לקף זו לכבוד שמים היא לאחוז במדת הענוה וכתיב עת לעשות לה' הפרו תורתך: **ואם לאו יהא בנדוי שהורס תביבה עליו כנס.** ואל תטיל דברי תורה לבזיון: **הפרו תורתך.** מלמדהו בשעה שהכנוסת לשם שמים: הכי גרסינן **זלת קבוץ קנה מינה.** שם נאת פרקמטיא בזול קבוץ וקנה מינה ומקוץ שקופה להתיקר: **פשיטא.** הא למדני למה לי פשיטא שלא יהא שם הלכה בפני רבו למה ליה למיכתב למשמע מכללא: **בשניהן שוין.** שם נאת במקום תלמיד חכם ואינך גדול ממנו אל תטול עטרה לדרוש במקומו: **בכל דרכיך.** אפילו לעבור עבירה: **דעהו.** מן לב שם יורך מלוה הוא כגון אליהו בהר הכרמל עבור עליה: **מחטא דתלמיותא.** ברוסי"ך שלגבויי"ש שהמפירות עשויות שורות שורות כתלמי מענה: **להפרועע.** להתרועע: **לפוטיפופוס.** מכניס ומוציא נכסיו: **לא שיש לו פרנסות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף שנצרך לו על ידי אשתו.** שנעשית קטנה: ס"ג **ואיש את קדשיו לו יהיו איש איש כי תשטה אשתו והביא האיש את אשתו** וכתיב **ואיש את קדשיו לו יהיו** אמר רב נחמן בר יצחק **ואם נתנן סוף מתעשר.** שנעשה עני: **לו יהיו.** לכך ניטול מעשר עני: **המשתף שם שמים בצערו.** שמכרך על הרעה דיין האמת. מי נמי שמתקע רמזים מלפניו: **כופלין לו פרנסתו.** בלרתך: **תועפות.** כפילה כלמתרגמינן וכפלא ותעיף (שמות כו): **כצפור.** מדבני תורה ביום לילה כי כתכה: **ולפעמים מלוה אתה.** שם נמרפה ממנה כשנתה לילו ולא תא להתעסק בה כי כתו: **התרפים מכל מקום.** אף במלוה אתה משמע: **מעבר שנים וכו'.** ותנן מין מעברין את השנים אלא ביהודה דכתיב (שמות יב) כל לריסות שאתה דורש לא יהו אלא שנשנו של מקום בפ"ק דסנהדרין (דף יא:): **שגרו אחריו.** למתום לילו: **בני גניס.** שהגלות שמנו לומר גדולי הדור שם: **והלא עקיבא בן יוסף עשה כן.** לתנן ביימות פ"ל עקיבא כשילדתי להגלות לענבר שיש בפרק בתרא המשה שהלך בעלה ולרתה (דף קכג.): ומתרו

בה [ו]בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה: [ז]דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מה היא אמר רב חסדא מחטא דתלמיותא: תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנא' [7]איש רעים להתרועע תניא ר' אומר [ד]אל ימנה אדם אפטרופוס בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא [ה]ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך [ט]שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דר' פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר [8]ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה [9]איש איש כי תשטה אשתו וכתיב [10]והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב נחמן בר יצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר [8]איש אשר יתן לכהן לו יהיה ממון הרבה א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר [11]והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך א"ר מבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר [12]התרפית ביום צרה צר כחכה א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום אמר רב ספרא ר' אבהו הוה משתעי כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים הכריז [עליהם] אנשים הללו של שוא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים אמרו לו מפני שאתה [ה]מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל א"ל אף אני לא הנחתי כמותי בא"י אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרונו אצלך וכן אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו

בשניהן שוין. שם נאת במקום תלמיד חכם ואינך גדול ממנו אל תטול עטרה לדרוש במקומו: **בכל דרכיך.** אפילו לעבור עבירה: **דעהו.** מן לב שם יורך מלוה הוא כגון אליהו בהר הכרמל עבור עליה: **מחטא דתלמיותא.** ברוסי"ך שלגבויי"ש שהמפירות עשויות שורות שורות כתלמי מענה: **להפרועע.** להתרועע: **לפוטיפופוס.** מכניס ומוציא נכסיו: **לא שיש לו פרנסות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף שנצרך לו על ידי אשתו.** שנעשית קטנה: ס"ג **ואיש את קדשיו לו יהיו איש איש כי תשטה אשתו והביא האיש את אשתו** וכתיב **ואיש את קדשיו לו יהיו** אמר רב נחמן בר יצחק **ואם נתנן סוף מתעשר.** שנעשה עני: **לו יהיו.** לכך ניטול מעשר עני: **המשתף שם שמים בצערו.** שמכרך על הרעה דיין האמת. מי נמי שמתקע רמזים מלפניו: **כופלין לו פרנסתו.** בלרתך: **תועפות.** כפילה כלמתרגמינן וכפלא ותעיף (שמות כו): **כצפור.** מדבני תורה ביום לילה כי כתכה: **ולפעמים מלוה אתה.** שם נמרפה ממנה כשנתה לילו ולא תא להתעסק בה כי כתו: **התרפים מכל מקום.** אף במלוה אתה משמע: **מעבר שנים וכו'.** ותנן מין מעברין את השנים אלא ביהודה דכתיב (שמות יב) כל לריסות שאתה דורש לא יהו אלא שנשנו של מקום בפ"ק דסנהדרין (דף יא:): **שגרו אחריו.** למתום לילו: **בני גניס.** שהגלות שמנו לומר גדולי הדור שם: **והלא עקיבא בן יוסף עשה כן.** לתנן ביימות פ"ל עקיבא כשילדתי להגלות לענבר שיש בפרק בתרא המשה שהלך בעלה ולרתה (דף קכג.): ומתרו

פח א מיי' פי"ג מה"ל תפלה הלכה ח סמג עשין יט מוש"ע או"ח סי' קיג סעיף ה: **פט** ב מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ז ופי' ל סעיף יג:

צ ג מיי' פ"ד מהלכות תענית הלכה טו:

צא ד מיי' פכ"ג מהל' מיטורי איסורי הלכה טו: סמג לאוין קכו טוש"ע יו"ד סי' כג סעיף ה:

צב ה [מיי' פ"ג מה"ל קדוש החודש הל' ח ופ"ה הל' ח].

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בְּנֵי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדְךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וְתִהִלָּה: נחמיה ט ה
2. וַיָּבֹא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ עִמָּךְ גִּבּוֹר הֶחָיִל: שופטים ו יב
3. שְׁמַע לְאָבִיךָ זֶה יְלָדֶךָ וְאַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ: משלי כג כב
4. עֵת לַעֲשׂוֹת לַייָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ: תהלים קיט קכו
5. יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסֵף עוֹד וְחוֹשֵׂךְ מִישֹׁר אַךְ לְמַחְסוֹר: משלי יא כד
6. בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחֹתֶיךָ: משלי ג ו
7. אִישׁ רֵעִים לְהִתְרוֹעֵעַ וְיֵשׁ אֹהֵב דָּבֵק מֵאָח: משלי יח כד
8. וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: במדבר ה י
9. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ מָעַל: במדבר ה יב
10. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הִוא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן: במדבר ה טו
11. וְהָיָה שְׁדִי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ: איוב כב כה
12. הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה: משלי כד י

רבינו חננאל (המשך)

תרומה ומעשר לכהן, לומר לך שכל הנמנע ואינו נותן תרומה ומעשר לכהן, לסוף שצריך לו על ידי אשתו, שנ' והביא האיש את אשתו אל הכהן, ולא עוד אלא שנצרך לו על ידי ממון שנ' ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. אמר רבא ואם נותן לו מתברך שנ' לו יהיה, [ולו יהיה] ממון הרבה. כל המשתף שם שמים בצערו, ונותן צדקה מדוחק, כופלין פרנסתו שנ' והיה שדי בצריך וכסף תועפות כפלים כדמתרגם וכפלא ותיעוף. משום שהזכיר, בעת [המ]כנסין פזר אמר, ר' אבהו משתעי כשירד חנניה בן אחי ר' יהושע לגולה, פירוש גולה פום בדיתא, כדתנן עד שורואה את כל הגולה לפניו כמדורת האש, ואמרינן בגמ' מאי גולה פום בדיתא. היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, שיגרו אחריו ר' יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל, אמר להם למה באתם, אמרו לו ללמוד תורה ממך, היה מכריז עליהם אנשים הללו חכמים גדולים בני אבות ששימשו בעזרה, כדתנן זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל, התחילו הוא מטהר והן מטמאין הוא מטמא והן מטהרין, היה מכריז עליהם אנשים הללו אנשים של תוהו הם, אמרו לו כבר בניתה והיעדתה להם שהם חכמים גדולים אינך יכול לסתור ולהפחותם, שלח אליהם מפני מה אתם עושין כך, אמרו לו מפני מה אתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, אמר להם והלא ר' עקיבה בן יוסף עיבר שנם וקבע חדשים, פירוש, מרחשון וכסליו פעמים שלמים פעמים כסדרן פעמים חסרים, אמרו לו הנח לר' עקיבה שלא הניחה בארץ ישראל כמותו. ירד אמר להם אף אני [לא] הנחתי כמותי וירדתי, אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים, כלומר נעשו חכמים גדולים, וכך אמרו לנו, אמרו לו משמנו אם חזור בו מוטב, ואם לא יהא בנידוי.